

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ

*НІЩЕНКО В.С., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
ПРАТ «ВНЗ» МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Функціонування вітчизняних сільськогосподарських виробників свинини стикається з різного роду економічними перешкодами. Нестабільність українського нормативно-правового поля, підвищення конкуренції на міжнародних ринках та усередині країни, відсутність регулювання ринків матеріально-технічних ресурсів та м'яса, державної підтримки розвитку галузі свинарства тощо зумовлюють випередження тренду росту собівартості продукції над її доходами, що призводить до неефективного ведення галузі. За таких умов, потребують радикального перетворення механізми функціонування даної галузі, зокрема оптимізація напрямів витрат та процеси інтенсифікації виробничих процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемні аспекти оптимізації витрат розвитку галузі свинарства та шляхи їх вирішення знаходять відображення у дослідженнях вітчизняних науковців, зокрема в працях В.В. Попсуї [3], О.М. Церенюк, О.В. Акімов, М.О. Косов [8] та інші; та зарубіжних: П.А. Такер [7], P. Balogh, I. Ertsey, V. Fenyves, L. Nagy [9], W. Fombelle [11], H. Lindermeyer [12], J. Rocardembosch, J. Amador, J. Bernaus, J. Font, L. Fraile [13] та інші. Вказані та інші автори звертають увагу на ефективність ведення галузі свинарства, можливих варіантах зниження собівартості продукції, враховуючи собівартість кормів. В працях [2, 10] дається оригінальний авторський підхід до побудови вертикально-інтегрованого (диверсифікованого) ланцюжку витрат та рентабельності в умовах інтегрованого та неінтегрованого підприємств.

Однак питання оптимізації витрат на виробництво свинини науковцями розкрито не повною мірою, що потребує додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета дослідження – дослідити існуючі проблеми та підходи до оптимізації витрат виробництва свинини з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Відповідно до поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- дослідити схему витрат на виробництво продукції свинарства;
- проаналізувати існуючі практичні рекомендації щодо зниження рівня витрат на корми як головної статті матеріальних витрат;
- запропонувати адаптовану модель витрат у ланцюжку вертикально-інтегрованого (або диверсифікованого) підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нами пропонується проводити дослідження формування витрат з використанням наступної схеми взаємовідносин товаровиробників свинини з іншими учасниками ринку (рис. 1).

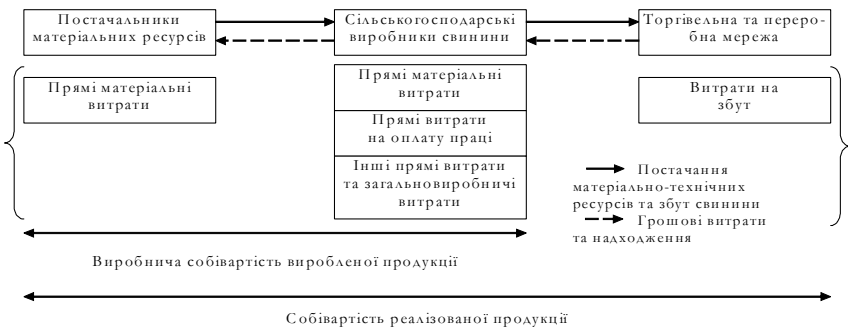


Рис. 1. Схема витрат сільськогосподарських виробників свинини

Джерело: авторська розробка

Побудована нами схема витрат товаровиробників свинини включає взаємовідносини з декількома групами суб'єктів ринку. Перша з них охоплює постачальників матеріально-технічних ресурсів, а саме паливо-мастильних матеріалів, кормів, преміксів, ветеринарних препаратів тощо. Друга – включає збут виробленої свинини у живій масі або тушки, або у переробленому вигляді у торговельно-збутову мережу та переробним підприємствам. Таким чином, маємо декілька груп витрат (згідно ф. 50 с.-г.), одна з яких містить витрати на виробництво продукції, інша – повні витрати (витрати на виробництво продукції та витрати на збут продукції (витрати на транспортування)).

Прямі матеріальні витрати є найбільшою групою витрат у структурі витрат продукції свинарства. На їх частку у 2018 р. приходилося 80,2 % (79,3 % у 2017 р.), з яких корми займають 66,9 % (66,8 % у 2017 р.).

До прямих матеріальних витрат відносять лівову частину витрат на придбання кормів, преміксів, птучних вітамінів та інших харчових добавок, ветеринарних препаратів, зоотехнічні заходи, вартість паливо-мастильних матеріалів тощо. Саме корми визначають загальну ефективність ведення галузі свинарства. Одна частина кормів може вироблятися самими сільськогосподарськими підприємствами, інша – закуповуватися за ринковими цінами.

Відзначимо, що в Україні практично відсутні чисто товарні свинарські комплекси без оренди сільськогосподарських угідь та вирощування на них сільськогосподарських культур. Тому схема взаємозв'язку виробництв (рослинництва й тваринництва) є більш надійною, а отже веде до скорочення витрат на корми та утримання й відгодівляю тварин.

Сучасні науковці досліджуючи питання скорочення витрат у системі утримання та вирощування свиней зосереджують свою увагу на проблемах їх годівлі. Нижче нами досліджено та систематизовано погляди деяких науковців у цій площині (табл. 1).

Таблиця 1

Напрями наукових досліджень науковців з проблематики оптимізації витрат на корми в галузі свинарства

<i>Автор(и)</i>	<i>Напрямок дослідження</i>
П.А. Такер [7]	Досліджено використання жита як ефективного замітника пшениці та ячменю.
Н. Lindermeyer [12]	Розкрито основні методи зниження витрат на кормовий раціон та способи їх досягнення.
W. Fombelle [11]	Розглянуто вплив вартості фуражу на продуктивність живої маси свиней.
J. Rocardembosch, J. Amador, J. Bernaus, J. Font, L. Fraile [13]	Проведено оцінку собівартості продукції та відносної ваги різних виробничих параметрів у свинарстві.
В. Попсуй [3], О.М. Церенюк, О.В. Акімов, М.О. Косов [8]	Зосереджено увагу на загальних питаннях використання різного виду кормів (рослинного й тваринного походження).

Джерело: систематизовано автором

Як зазначалося вище вітчизняні та зарубіжні науковці приділяють значну увагу зниженню витрат на корми. За підрахунками фахівців на витрати кормів припадає від 50 до 60% усіх витрат на утримання та вирощування свиней. Існує декілька важливих питань на які повинні бути дані чіткі та повні відповіді у менеджменту підприємства, а саме:

– чи компанія буде займатися виключно вирощуванням свиней та

закупувати корми чи орендувати сільськогосподарські угіддя з метою часткового або повного покриття потреби у кормах?

- якщо вирощувати, то які саме сільськогосподарські культури?
- який тип годівлі обрати?
- який кормовий раціон використовувати?

Зазначимо, що свині – тварини усеїдні. Від обраного кормового раціону залежить якість м'яса, сала та бекону, тому для годівлі використовують широкий спектр кормів, які можливо згрупувати наступним чином [1]:

1 група – продукція рослинного походження (зернові культури, шрот, макуха, зелені корми, картопля, буряк, борошно, висівки тощо). Рахується найкращим видом кормів. Містять багато вітамінів, перетравного протеїну, рослинний жир, лізин, метіонін, цистин тощо. Корми даної групи з додаванням м'ясних та молочних відходів позитивно впливають на формування м'язової тканини та сала тварин.

2 група – продукція тваринного походження (м'ясне, кісткове, рибне борошно, молочні продукти та відходи, рибні та м'ясні відходи). Використання в якості основного корму негативно впливає на формування м'язової тканини та сала тварин, погіршує смакові кондиції. Їх додають до кормів 1 групи.

3 група – додаткові корми (харчові відходи, гриби, жолуди). Використовують також для забезпечення повноцінного годування свиней у комбінації з кормами першої групи.

4 група – штучні кормові добавки (вітаміни, амінокислоти тощо). Використовують для збалансованого забезпечення поживними речовинами тварин на різних стадіях розвитку.

Багато науковців проводячи наукові експерименти доходять різних висновків. Так наприклад, П.А. Такер констатує, що «жито ефективно заміняє у кормах для свиней такі традиційні зернові компоненти як ячмінь та пшениця, оскільки не поступається поживними характеристиками, має кращий коефіцієнт конверсії та позитивно впливає на якість отриманих туш» [7]. Європейські країни-лідери із виробництва свинини дедалі активніше використовують жито у раціонах тварин: впродовж останніх двох років виробники Данії та Голландії (особливо ті, що виготовляють корм самостійно) використовують для кормовиробництва більше 50 % виробленого жита, у Німеччині – 40-50 %, у Польщі – більше третини врожаю культури [7]. Оскільки Україна знаходиться у так званому «житньому поясі», то економічно доцільним є часткова або повна заміна житом пшениці та ячменю, оскільки й витрати (ціна 1 т) є нижчими на 50-60 %.

О.М. Церенюк, О.В. Акімов та М.О. Косов дослідили вплив зміни раціону годівлі свиней. Для цих цілей ними було сформовано три групи тварин. Першій групі згодовували повноцінний, повнорационний комбікорм, другій – раціон, у якому частину зернових концентратів замінено кукурудзяним силосом за поживністю, з виключенням підкислювача, третій – раціон, у якому частину зернових концентратів замінено зеленою масою. При досягненні тваринами живої маси 100 кг з кожної групи було проведено контрольний забій. Для визначення якості м'яса і сала було відібрано зразки найдовшого м'язу спини та середньої проби хребтового сала з туш тварин кожної групи [8]. Результати засвідчили, що суттєвих відхилень від заданих параметрів не відбулося. Таким чином, можна констатувати, що на перший план виходить саме економічна складова, тобто скорочення витрат на витрати кормів, оскільки зелені корми та силос є дешевшими за концентровані корми. Однак, їх використання є можливим тільки в весняно-осінній період, тобто не враховується фактор сезонності.

У роботі [6] наводяться результати аналізу фазового підходу до відгодівлі свиней. Зазначений підхід полягає у тому, що поросяткам від моменту переведення в цех та до товарної маси згодовують кілька раціонів. Найбільше корму споживають свині заключного етапу відгодівлі. Згідно з типовою кривою росту і трифазовою програмою годівлі, частки корму, спожитого свинями під час першої (25-45 кг), другої (45-70 кг) і третьої фази (70-105 кг), складають 18 %, 27 % і 55 % відповідно. Тобто доцільно інвестувати у поживність корму тільки першої фази відгодівлі [6].

Із віком потреби свиней у поживних речовинах збільшуються, проте зростає й обсяг споживання корму (причому значно швидше). Отже, з наближенням тварини до товарної кондиції концентрацію поживних речовин у кормі можна поступово скорочувати [6], що також знижує витрати на корми.

Одним з найефективніших та незамінних у раціоні свиней виступає шрот. Він містить незамінні амінокислоти, вітаміни, рослинні жири, білки. Сільськогосподарські підприємства застосовують соєвий, соняшниковий та ріпаковий шрот збалансовуючи вміст поживних речовин у годівлі тварин. Однак, якому виду шроту віддавати перевагу селянам? Орієнтуючись тільки на ціни (витрати для виробників свинини), то доцільним є купівля соняшnikового або ріпакового шроту (приблизна ціна 250 дол/т), які дешевші за соєвий на 100 дол за тонну.

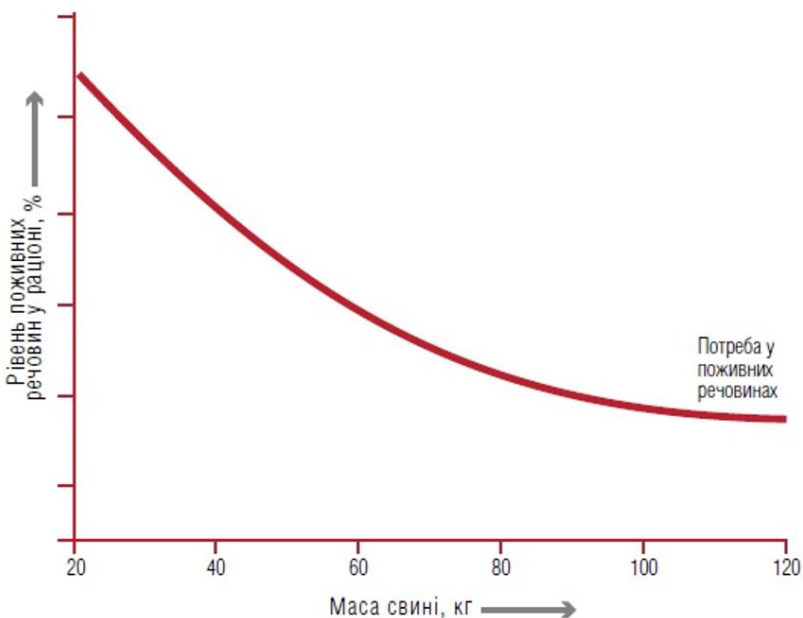


Рис. 2. Потреба у поживних речовинах на різних стадіях відгодівлі тварин

Фахівцями завершено дослідження [5] з порівняння та можливої заміни соєвого шроту соняшниковим. Позитивна особливість соняшника, на відміну від інших олійних культур, – відсутність у його насінні будь-яких токсичних сполук або речовин, що пригнічують ріст свиней. Дослідним шляхом (об'єкт експерименту – поросята вагою 9-25 кг) довели, що заміна 25-відсоткової частки соєвого шроту в раціоні на соняшниковий не погіршує конверсію корму. При повній заміні, навіть якщо вміст загального протеїну однаковий, через меншу кількість лізину (майже на чверть: 0,6 % проти 0,8 %), зменшується споживання корму і прирости. В результаті дослідження прийшли до висновку, що максимальна частка заміни соєвого шроту на соняшниковий – 50 % в раціонах поросят на дорощуванні та свиней на відгодівлі [5]. Загалом при зміні кормового раціону з додаванням соняшникового шроту аграрії отримують економію витрат на 50 дол./т.

З метою поступової оптимізації витрат на годівлю тварин, Н. Lindermeier пропонується використовувати наступні методи: метод ділення (порівняння різних видів кормів залежно від вартості (витрат)

корму на 10 МДж обмінної енергії), метод двох показників (використовується, коли обмежуючим факторами раціону є не тільки енергія, але і протеїн (або інший показник)), метод Лера (часто поруч з енергозабезпеченістю корму (МДж обмінної енергії свиней) використовують показник лізину, який є основою для прийняття рішення про взаємозамінність кормів) [12].

Окрім перерахованих методів зниження витрат на годівлю тварин за рахунок зміни більш дешевими заміниками, важливо притримуватися наступних порад при організації та виробництві кормів для власних потреб [4], а саме:

1. Кормовиробництво і система годівлі: зменшення тонини помелу корму (підвищує рівень перетравності корму та знижує виникнення хворіб); гранулювання корму (знижує втрати корму до 20 % порівняно з сухим, краще засвоюється організмом тварини, зменшується конверсія корму); налаштування обладнання для виробництва кормів (за підрахунками американських дослідників, навіть 2-3 % втрат корму за рік годівлі свиней можуть перерости у тисячу доларів збитку на голову); налаштування годівниці; рідка чи суха годівля? (за вибором підприємства).

2. Менеджмент годівлі: якість кормів (забезпечити належне зберігання кормів відповідно до умов, ізолювати пошкодження птахами, гризунами, шкідниками, розвиток плесняви тощо); чітка потреба у кормі – менші витрати (структурувати систему годівлі залежно від статеві-вікових груп тварин, збалансувати раціон годівлі); фазова і «роздільна» годівля для свиноматок і кнурів; норма поживних речовин, необхідна для свиноматок; контроль даванки й споживання корму; часта перевірка якості й витрат води (оптимізувати витрати води); годівля перед реалізацією свиней на забій.

P. Balogh, I. Ertsey, V. Fenyves, L. Nagy [9] доводять необхідність побудови вертикальної інтеграції для зниження витрат на виробництво свинини. Нами було проведено у попередніх дослідженнях [2, 10] апробацію порівняння ефективності виробництва у вертикально інтегрованому (диверсифікованому) і неінтегрованих підприємствах. Проведемо адаптацію вказаної методики до параметрів сільськогосподарських товаровиробників продукції свиначства (табл. 2).

Даний приклад містить наступні умови: витрати на кожній стадії (незалежно від їх розміру) дорівнюють 1 (100 %), рівень рентабельності – 0,3 (30 %). Такий підхід полегшує цифрове сприйняття таблиці [2].

Таблиця 2

**Порівняльна ефективність виробництва
у вертикально інтегрованому (диверсифікованому)
і неінтегрованих підприємствах**

<i>Технологічні ланцюги виробництва</i>	<i>Витрати</i>			<i>Рентабельність</i>
	<i>виробничі</i>	<i>на переробку продукції</i>	<i>реалізаційні</i>	
Вертикально інтегроване (або диверсифіковане) підприємство	1	1	1	0,3
Сумарний інтегральний ефект				3,3
Неінтегровані підприємства:				
– постачальники матеріально-технічних ресурсів	1			0,3
– сільськогосподарський товаровиробник	1			0,3
– переробне підприємство		1		0,3
– торгівельна мережа			1	0,3
Сумарний інтегральний ефект				5,2

Джерело: адаптовано на основі [2; 10]

Наведені дані показують суттєвий лаг як по витратах, так й по рентабельності виробництва свинини. Необхідно зазначити, що виробництво частини кормових добавок, стимуляторів росту в умовах сільськогосподарського підприємства є неможливими, оскільки потребують відповідного технологічного обладнання, кваліфікованих фахівців та працівників, додаткових капітальних витрат, що є недоцільним в умовах окремого суб'єкта господарювання.

Висновки. Таким чином, оптимізація витрат на виробництво продукції свинарства, в першу чергу, повинно бути орієнтовано на виконання декількох основних завдань, а саме:

1) зниження витрат на корми, тобто часткове заміщення придбаних кормів кормами власного виробництва. Також можливим варіантом є створення кооперативу по виробництву готових кормів на безперервній основі з метою забезпечення потреб товаровиробників свинини та реалізація надлишків продукції;

2) створення підприємств з замкненим циклом виробництва (вертикально-інтегрованих та диверсифікованих компаній). Даний напрямок є найбільш доцільним для великотоварних підприємств, які концентрують 10 і більше тисяч голів свиней (деякі фахівці уточнюють цю цифру, тобто 6 тис. й вище).

Література.

1. Корм для свиней: види, використання, харчова цінність. 2016. URL: <https://dovidkam.com/sadigorod/gospodarstvo/korm-dlya-svinej-vidi-vikoristannya-xarchova-cinnist.html>.
2. **Ніценко В.С.** Методологія дослідження функціонування вертикально-інтегрованих структур агропродовольчої сфери. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. К.: НУХТ. 2015. Том 21. № 3. С. 60-70.
3. **Попсуй В.** Енергетична та протеїнова забезпеченість раціонів свиней. *Пролозіція нова: український журнал з питань агробізнесу: інформаційний щомісячник*. 2012. № 1. С. 120-123.
4. Практичні поради для оптимізації годівлі та зниження інших виробничих витрат. *Прибуткове свинарство*. 2017. № 1 (37).
5. Соняшниковий чи соевий шрїт для свиней на відгодівлі? URL: <http://pigua.info/uk/post/sonasnikovij-ci-soevij-srit-dla-svinej-na-vidgodivli-uk>.
6. Стратегії та менеджмент відгодівлі. *Прибуткове свинарство*. 2016. № 2 (32).
7. **Такер П.А.** Жито у раціонах свиней – реальний спосіб заощадити. *Прибуткове свинарство*. № 2 (8). 2012. С. 47-50.
8. **Церенюк О.М., Акімов О.В., Косов М.О.** Повноцінна годівля свиней. *Агробізнес сьогодні*. 2015. № 6. С. 56-58.
9. **Balogh P., Ertsey I., Fenyves V., & Nagy L.** (2009). Analysis and optimization regarding the activity of a Hungarian Pig Sales and Purchase Cooperation. *Studies in Agricultural Economics*, 109, pp. 35-54.
10. **Bilan Y., Nitsenko V., & Havrysh V.** (2017). Energy aspect of vertical integration in agriculture. *Rynek Energii*, 5 (132), pp. 98-110.
11. **Fombelle W.** (2019). How to optimize cost of feed per pound of gain? Retrieved from: <https://www.nationalhogfarmer.com/nutrition/how-optimize-cost-feed-pound-gain>.
12. **Lindermeyer H.** 10 ways to reduce the cost of feeding pigs. Retrieved from: <https://ciab.expert/articles/10-ways-to-reduce-the-cost-of-feeding-pigs/>.
13. **Rocadembosch J., Amador J., Bernaus J., Font J., & Fraile L.** (2016). Production parameters and pig production cost: Temporal evolution 2010-2014. *Porcine Health Management*. doi: 10.1186/s40813-016-0027-0.

References.

1. Korm dlia svynei: vydy, vykorystannia, kharchova tsinnist [Feed for pigs: types, uses, nutritional value]. (2016). *dovidkam.com*. Retrieved from: <https://dovidkam.com/sadigorod/gospodarstvo/korm-dlya-svinej-vidi-vikoristannya-xarchova-cinnist.html> [in Ukrainian].
2. **Nitsenko V.S.** (2015). Metodolohiya doslidzhennya funktsionuvannya vertykal'no-intehrovanykh struktur ahroprodovol'choyi sfery [Research methodology functioning vertically integrated structure of agri-food sphere]. *Naukovi pratsi Natsional'noho univertytetu kharchovykh tekhnolohiy – Scientific Works of National University of Food Technologies*, Vol. 21, no. 3, pp. 60-70 [in Ukrainian].

3. **Popsui V.** (2012). Enerhetychna ta proteyinova zabezpechenist' ratsioniv svyney [Energy and protein supply of pigs' diets]. Propozytsiya nova: ukrayins'kyi zhurnal z pytan' ahrobiznesu: informatsiynyy shchomisychnyk – *New Offer: Ukrainian Journal of Agribusiness: Information Monthly*, no. 1, pp. 120-123 [in Ukrainian].

4. Praktychni porady dlya optymizatsiyi hodivli ta znyzhennya inshykh vyrobnychkykh vytrat [Practical advices for optimizing feeding and reducing other manufacturing costs]. (2017). *Prybutkove svynarstvo – Profitable pig breeding*, no. 1 (37) [in Ukrainian].

5. Soniashnykovyi chy soieviy shrit dlia svynei na vidhodivli? [Sunflower or soybean meal for pigs for fattening?]. *pigua.info*. Retrieved from: <http://pigua.info/uk/post/sonasnikovij-ci-soevij-srit-dla-svinej-na-vidgodivli-uk> [in Ukrainian].

6. Stratehii ta menedzhment vidhodivli [Feeding strategies and management]. (2016). *Prybutkove svynarstvo – Profitable pig breeding*, no. 2 (32) [in Ukrainian].

7. **Taker P.A.** (2012). Zhyto u ratsionakh svyney – real'nyy sposib zaoshchadyty [Rye in pig diets is a real way to save]. *Prybutkove svynarstvo – Profitable pig breeding*, no. 2 (8), pp. 47-50 [in Ukrainian].

8. **Tsereniuk O.M., Akimov O.V., & Kosov M.O.** (2015). Povnotsinna hodivlya svyney [Complete feeding of pigs]. *Ahrobiznes sobodni – Agribusiness today*, no. 6, pp. 56-58 [in Ukrainian].

9. **Balogh P., Ertsey I., Fenyves V., & Nagy L.** (2009). Analysis and optimization regarding the activity of a Hungarian Pig Sales and Purchase Cooperation. *Studies in Agricultural Economics*, 109, pp. 35-54 [in English].

10. **Bilan Y., Nitsenko V., & Havrysh V.** (2017). Energy aspect of vertical integration in agriculture. *Rynek Energii*, 5 (132), pp. 98-110 [in English].

11. **Fombelle W.** (2019). How to optimize cost of feed per pound of gain? Retrieved from: <https://www.nationalhogfarmer.com/nutrition/how-optimize-cost-feed-pound-gain> [in English].

12. **Lindermeyer H.** 10 ways to reduce the cost of feeding pigs. Retrieved from: <https://ciab.expert/articles/10-ways-to-reduce-the-cost-of-feeding-pigs/> [in English].

13. **Rocadembosch J., Amador J., Bernaus J., Font J., & Fraile L.** (2016). Production parameters and pig production cost: Temporal evolution 2010-2014. *Porcine Health Management*. doi: 10.1186/s40813-016-0027-0 [in English].

Анотація.

Ніценко В.С. Проблеми та напрями оптимізації витрат виробництва свинини.

Продукція свинарства поряд з іншими продуктами галузі тваринництва посідає одне з провідних місць у раціоні харчування людини. Останнім часом ефективність

виращування та утримання свиней в аграрних підприємства та фермерських господарствах знижується. Про це свідчить щорічне зниження поголів'я свиней в господарствах, приросту живої маси тварин, зростання ціни на матеріально-технічні ресурси, включаючи корми та кормові добавки, як наслідок підвищення собівартості виробленої продукції. Побудована нами схема витрат на виробництво продукції свинарства показує, що витрати (згідно ф. 50 с.-г.) розподілено на три групи: витрати на матеріально-технічні ресурси, що надходять від постачальників (корми, кормові добавки, ветеринарні препарати, паливо-мастильні матеріали тощо); витрати на матеріально-технічні ресурси, що формуються на сільськогосподарському підприємстві (корми: зелені, силос, зернові культури тощо) та прямі витрати на оплату праці працівників свинарства; витрати на збут продукції свинарства. Серед усіх виробничих витрат найбільшу питому вагу займають витрати на корми, а саме майже 70 %. Наукові та практичні дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців засвідчили, що існує багато альтернатив щодо зниження витрат на корми шляхом їх часткової або повної заміни (наприклад, часткова або повна заміна зерна пшениці та ячменю житою; часткова заміна соєвого шроту ріпаковим або соняшниковим; часткова заміна концентрованих кормів силосом кукурудзи або зеленою масою). Вибір варіанту залежатиме від природно-кліматичних умов функціонування господарства, його фінансової спроможності тощо. Також можливо досягнути зазначених цілей шляхом побудови вертикально-інтегрованої (диверсифікованої) компанії, яка буде самостійно виробляти більшу частину кормів. Організація та подальший розвиток кооперативів по виробництву кормів (концентрованих, преміксів, кісткового борошна тощо) може забезпечити більш високий результат, оскільки знижує фінансове навантаження на одне господарство.

Ключові слова: матеріально-технічні ресурси, корми, продукція свинарства, ефективність, матеріальні витрати, витрати на корм, зменшення матеріальних витрат, оптимізація витрат.

Анотація.

Ниценко В.С. Проблемы и направления оптимизации расходов производства свинины.

Производство свинины наряду с другими продуктами животноводства занимает одно из ведущих мест в рационе питания человека. В последнее время эффективность выращивания и содержания свиней в аграрных предприятиях и фермерских хозяйствах снижается. Об этом свидетельствует ежегодное снижение поголовья свиней в хозяйствах, прироста живой массы животных, рост цен на материально-технические ресурсы, включая корма и кормовые добавки, как следствие повышения себестоимости продукции. Построенная нами схема затрат на производство продукции свиноводства показывает, что расходы (согласно ф. 50 с.х.) разделены на три группы: расходы на материально-технические ресурсы, поступающие от поставщиков (корма, кормовые добавки, ветеринарные препараты, топливо-смазочные материалы и т.д.); расходы на материально-технические ресурсы, которые формируются на сельскохозяйственном предприятии (корма: зеленые, силос, зерновые культуры и т.д.) и прямые затраты на

оплату труда работников свиноводства; расходы на сбыт продукции свиноводства. Среди всех производственных расходов наибольший удельный вес занимают затраты на корма, а именно почти 70 %. Научные и практические исследования отечественных и зарубежных ученых показали, что существует много альтернатив по снижению затрат на корма путем их частичной или полной замены (например, частичная или полная замена зерна пшеницы и ячменя рожью; частичная замена соевого шрота рапсовым или подсолнечным; частичная замена концентрированных кормов силосом кукурузы или зеленой массой). Выбор варианта будет зависеть от природно-климатических условий функционирования хозяйства, его финансовой состоятельности и тому подобное. Также возможно достичь указанных целей путем построения вертикально-интегрированной (диверсифицированной) компании, которая будет самостоятельно производить большую часть кормов. Организация и дальнейшее развитие кооперативов по производству кормов (концентрированных, премиксов, костной муки и т.п.) может обеспечить более высокий результат, поскольку снижает финансовую нагрузку на одно хозяйство.

Ключевые слова: *материально-технические ресурсы, корма, продукция свиноводства, эффективность, материальные расходы, расходы на корм, уменьшение материальных затрат, оптимизация расходов.*

Abstract.

Nitsenko V.S. Problems and areas of optimization of pig production costs.

Pork products, along with other livestock products, occupy one of the leading positions in human nutrition. Recently, the efficiency of raising and keeping pigs in agricultural enterprises and farms has been declining. This is manifested by the annual decrease in the number of pigs in farms, the increase in live weight of animals, the increase in the price of material and technical resources, including feed and feed additives, as a consequence of higher production costs. The pork production scheme of expenses constructed by us shows that the costs (according to f. 50 sg) are divided into three groups: the costs of material and technical resources coming from suppliers (feed, feed additives, veterinary preparations, fuels and lubricants, etc.); costs of material and technical resources generated by the agricultural enterprise (feed: green feeds, silage, grain cultures, etc.) and direct labor costs for pig farmers; marketing costs of pork production. Of all production costs, the largest share is the cost of feed, namely almost 70 %. Scientific and practical research by domestic and foreign scientists has shown that there are many alternatives to reducing feed costs by partially or fully replacing them (e.g. partial or complete replacement of wheat and barley rye; partial replacement of soybean meal by rapeseed or sunflower; partial substitution of the concentrate by the corn silage or green mass). The choice of the option will depend on the natural and climatic conditions of the functioning of the enterprise, its financial capacity, etc. It is also possible to achieve these goals by building a vertically integrated (diversified) company that will produce most of the feeds on its own. The organization and further development of co-operatives for the production of feeds (concentrated, premixes, ground animal bones, etc.) can provide a higher result, as it reduces the financial burden on one farm.

Key words: *material and technical resources, feeds, pork production, efficiency, material costs, feed costs, reduction of material costs, cost optimization.*